

Lijst van vragen

De vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over de PAS Monitoringsrapportage Stikstof: Stand van zaken 2016 (Kamerstuk 32 670, nr. 127).

De voorzitter van de commissie,
Kuiken

Adjunct-griffier van de commissie,
Konings

- Nr. Vraag
- 1 Welke wetenschappelijke- en praktijkonderzoeken zijn gedaan naar de ecologische gevolgen van de ophoping van de jaarlijkse depositie?
  - 2 Wat zijn de gevolgen van stijging van stikstofdepositie tot 2020 voor natuurgebieden, gezondheid en biodiversiteit?
  - 3 Wat zijn de gevolgen voor de economische ontwikkelruimte en de depositieruimte als uit praktijkmetingen blijkt dat er te weinig (of geen) daling van stikstofemissies en depositie de komende jaren gaat plaatsvinden?
  - 4 Bent u tevreden met het huidige gehanteerde systeem van monitoring, rapportage en bijsturing?
  - 5 De ruimte die beschikbaar is voor meldingsplichtige activiteiten is voor 55% benut en voor vergunningsplichtige activiteiten circa 30% wat betekent dat er ruimte is voor nieuwe economische activiteiten; is er een verplichte verdeling over sectoren van toepassing bij het starten van nieuwe economische activiteiten of staat de verdeling over sectoren vrij?
  - 6 Kunt u aangeven wat er ten aanzien van de natuurbeschermingsvergunningen voor de industrie en feitelijke metingen bekend is over de uitstoot van stikstof van de industrie in Nederland en hoe wordt dit meegewogen in de PAS?
  - 7 Voor hoeveel procent van de natuurgebieden is, ondanks de PAS, de stikstofdepositie nog te hoog en kunt u in woord en getal toelichten om welke gebieden dit gaat?
  - 8 Voor hoeveel procent van de natuurgebieden is, ondanks de PAS, de concentratie ammoniak nog te hoog en kunt u in woord en getal toelichten om welke gebieden dit gaat?
  - 9 Hoeveel bedrijven hebben een vergunning op basis van de PAS en hoe moet dat gezien worden in relatie tot de huidige depositiewaarden?
  - 10 Kunt u garanderen dat doorgaan met de PAS niet tot een hogere uitstoot van stikstof of ammoniak leidt dan de Vogel- en Habitatrichtlijn toestaat?
  - 11 Bestaat de kans dat er bedrijven moeten worden uitgekocht om ruimte te maken voor nieuwe ontwikkelingen?
  - 12 Hoe verhouden de verleende vergunningen zich tot de doelen en eisen van Natura 2000?
  - 13 Hoe ziet het nader onderzoek eruit dat gedaan wordt naar de licht oplopende ammoniakconcentratie metingen in de periode 2005–2014?
  - 14 Kunt u aangeven of en hoe in het nader onderzoek in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken naar het verschil tussen stijgende ammoniakconcentratie metingen en berekende emissiedalingen uitvoering wordt gegeven aan de aanbeveling van het rapport «Het ammoniakdossier: op weg naar herstel van een geschonden relatie» van het Rathenau Instituut om met een dialoogtraject te starten? Zo nee, op welke wijze gaat u dan invulling geven aan deze aanbeveling van het Rathenau Instituut?
  - 15 Kunt u aangeven waarom bij de schatting van de emissieontwikkeling de effecten van projecten in industrie en scheepvaart om juridische redenen naar voren zijn gehaald, terwijl in de praktijk de extra emissie pas op een later moment zal plaatsvinden en daardoor wel een niet bestaande emissiestijging gesuggereerd wordt?
  - 16 Is de veronderstelling juist dat het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) weinig zicht heeft op de daadwerkelijke NO₂/NH₃-emissie van de industrie en welke verbeterlagen worden op dit punt gemaakt?

- Nr. Vraag
- 17 Hoe valt het verloop van de ammoniakconcentratie in de periode 2011–2014 in figuur 4 van de monitoringsrapportage te rijmen met het ongelijke verloop in de grafiek van het Compendium voor de Leefomgeving op <http://www.clo.nl/indicatoren/nl0081-relatie-ontwikkelingen-emissies-en-luchtkwaliteit?ond=208887>
- 18 Wat betekende de omschakeling van de AMOR-meetmethode naar de miniDOAS-methode ten behoeve van het meten van de ammoniakconcentratie in het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit (LML) voor de hoogte van de ammoniakconcentratie en het verloop daarvan?
- 19 Is de veronderstelling juist dat ook met het incalculeren van de autonome ontwikkeling van infrastructurele projecten in segment 1 sprake is van onderbenutting van de beschikbare ontwikkelruimte en komt deze ontwikkelruimte vrij voor andere sectoren?
- 20 Hoe groot is ongeveer de totale onzekerheidsmarge voor berekeningen van de lokale depositie respectievelijk voor berekeningen van de absolute bijdrage van projecten aan de lokale depositie?
- 21 Kunt u nader verklaren waarom, zoals in de monitoringsrapportage aangegeven, de bijdrage van de landbouw aan de NH₃-emissie in M16 verhoogd is ten opzichte van M15?
- 22 Is de daling van de ammoniakemissie als gevolg van de fosfaatmaatregelen in de melkveehouderij al meegenomen in de prognoses en hoe groot is dit effect?
- 23 Is de veronderstelling juist dat gelet op de enorme regionale verschillen in ammoniakconcentraties en ontwikkeling daarvan het bepalen van een landelijke, gemiddelde ammoniakconcentratie geen betrouwbare weergave is van de werkelijkheid?
- 24 De PAS Monitoringsrapportage Stikstof identificeert een groot aantal bronnen van NO_x en ammoniak emissies, waaronder «overig verkeer» niet zijnde wegverkeer of scheepvaart; klopt het dat luchtvaart hieronder valt?
- 25 Hoe verhoudt de verwachte daling van de emissies in de categorie «overig verkeer» zich tot de verwachting dat de luchtvaart (fors) zal groeien?
- 26 Is in het rekenprogramma Aerius de bijdrage vanuit de landbouw omhoog gegaan? Zo ja, waarop is dat gebaseerd?
- 27 Is de bijdrage van het buitenland in Aerius naar beneden bijgesteld? Zo ja, op basis waarvan?
- 28 Hoe kwalificeert u de daling van depositie (tot nu toe gemiddeld 14%)?
- 29 Wat zijn de verklaringen dat de NO_x-emissies tot 2020 stijgen met 9 kton?
- 30 Wat zijn de verklaringen voor de relatief sterke daling van depositie uit buitenlandse bronnen?
- 31 Wat zijn de verklaringen dat de ammoniakconcentratiemetingen de afgelopen tien jaar niet daalt (2005–2015), maar zelfs in delen van het land lichtelijk stijgt?
- 32 Wat is de reden dat de stijging van ammoniakconcentratie in delen van het land, of het niet plaatsvinden van daling van ammoniakconcentratie, nu pas (na 10 jaar) geconstateerd en onderzocht wordt?
- 33 Kunt u toelichten hoe de registratie van stikstofemissies gebeurt?

- Nr. Vraag
- 34 In de rapportage staat dat de berekende concentratie- en depositie-waarden worden geïjkt aan de metingen van de concentraties aan ammoniak en stikstofoxiden in het LML en het Meetnet Ammoniak in Natuurgebieden (MAN) van het RIVM en dat daarmee de onzekerheid in deze metingen daarmee impliciet onderdeel van de onzekerheid in het model; kunt u aangeven hoe groot deze onzekerheid percentueel is en hoe met deze onzekerheid rekening wordt gehouden?
- 35 Hoe worden de berichten over de grootschalige omvang van de mestfraude meegenomen in de bepaling over de mogelijke depositieruimte in de toekomst?
- 36 Wat zijn de verwachte ecologische gevolgen van de verwachting dat in 2030 bij 50% van de relevante hexagonen de stikstofdepositie de kritische depositiewaarde wordt overschreden?
- 37 Wat kan er gedaan worden om de doelstelling om voor 2027 minimaal 80.000 hectare nieuwe natuur te realiseren, wel te bereiken?
- 38 Wat is de verklaring dat de stikstofdepositie van de scheepvaart en industrie/energie/afvalverwerking toeneemt ten opzichte van 2014?
- 39 Wat is de verklaring voor de daling van stikstofdepositie in het verkeer en snelwegen in 2030 ten opzichte van 2014 en kan deze daling ook worden toegeschreven aan concrete (overheids)maatregelen?
- 40 Kunt u aangeven waaruit de stijging bij «landbouw overig» bij kolom 2014 voortkomt en of hiervoor nieuwe inzichten ten grondslag liggen? Zo ja, welke en waarom zijn deze niet meegenomen in de aanvangssituatie?
- 41 Kan er nader worden toelicht waarom de verfijningen voor de sectoren industrie en zeescheepvaart leiden tot een dusdanige verhoging van de NO_x-emissies in M16 ten opzichte van M15 in tabel 1?
- 42 Waarom is in tabel 1 een hoge stijging te zien bij «landbouw-overig» in M16 ten opzichte van M15?
- 43 Waarom is in de monitoringsrapportage bij de sectoropbouw NO_x de bijdrage van de landbouw verdrievoudigd (M16 ten opzichte van M15)?
- 44 Kan er worden aangegeven in hoeveel (natuur)gebieden momenteel de kritische depositiewaarde wordt overschreden en welke (concrete) gebieden zijn dit?
- 45 Wat kunnen de sectoren energie, industrie en afvalverwerking en scheepvaart doen om, net als de sectoren wegverkeer en landbouw, ook een daling van de stikstofdepositie te bereiken?
- 46 Kan met de voorspellingen van nu worden aangegeven in hoeveel (natuur)gebieden in 2020 en in 2030 de kritische depositiewaarde wordt overschreden en welke (concrete) gebieden zijn dit?
- 47 Er is een stijgende trend is ten aanzien van kunstmest; hoe heeft men deze trend vastgesteld?
- 48 Waar is in de monitoringsrapportage de verwachte toekomstige toename van het gebruik van kunstmest op gebaseerd?
- 49 In welke stikstofgevoelige habitats in Nederland (zoals in figuur 3 is voorzien) is in 2030 een overschrijding van meer dan 350 mol/ha/jaar boven de kritische depositiewaarde en welke gebieden zijn dat?
- 50 Klopt het dat de geregistreerde stikstofemissies in de praktijk afwijken van de gemeten concentraties?
- 51 Klopt het dat de stikstofemissies lager uitvallen dan de gemeten concentraties in de lucht?

- Nr. Vraag
- 52 Welke verklaringen kunnen er gegeven worden voor dit verschil tussen geregistreerde emissies en gemeten concentraties (zowel voor stikstof als voor ammoniak)?
- 53 Zijn zes meetpunten van het LML afdoende om een realistisch beeld te krijgen?
- 54 Kunt u inzichtelijk maken waar de ammoniakmetingen plaats hebben en of dit een representatief beeld geeft van de concentratie, waaruit ook afgeleid zou kunnen worden wat de bronnen zijn van de concentratie? Zo nee, is het mogelijk om met meer metingen beter in beeld te krijgen wat de bronnen zijn van de ammoniakconcentratie?
- 55 Waarom zijn de meetpunten van het MAN netwerk niet op dezelfde plek als die van het LML netwerk?
- 56 Kunnen de gegevens van het MAN met de gegevens van het LML gekalibreerd worden als de metingen van deze twee netwerken niet op dezelfde plek worden gedaan?
- 57 Wat kost één meetpunt jaarlijks?
- 58 Aangegeven wordt dat de discrepantie tussen de gemeten ammoniakconcentratie en emissie mogelijk te wijten zou zijn aan atmosferische processen; welke processen worden hiermee bedoeld en hoe leiden deze atmosferische processen mogelijk tot deze discrepantie?
- 59 Hoe groot is het verschil tussen de metingen gedaan in regio's met hoge emissiedichtheid en regio's met lage emissiedichtheid?
- 60 Kunt u toelichten hoe de registratie van ammoniakemissies gebeurt?
- 61 Klopt het dat de geregistreerde ammoniakemissies in de praktijk afwijken van de gemeten concentraties?
- 62 Klopt het dat de ammoniakemissies lager uitvallen dan de gemeten concentraties in de lucht?
- 63 Klopt het dat de daling van de ammoniakemissies niet significant is?
- 64 Wat kan er, in afwachting op het volledige onderzoek in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken, nu al gedeeld worden over de stijgende ammoniakconcentratie metingen in de periode 2005–2014?
- 65 Kunt u per PAS-gebied in getal en woord aangeven hoe de depositieruimte tot nu toe gevuld is?
- 66 Bij onveranderd beleid, wanneer is dan per PAS-gebied de depositieruimte vol?
- 67 Welke reeds ingeplande projecten en verleende vergunningen (landbouw, industrie, verkeer, infrastructuur) hebben een substantieel effect op de stikstofdepositie in Nederland en om welke getallen gaat het dan?
- 68 Klopt het dat zodra de depositieruimte in een bepaald PAS-gebied vol is er dan geen projecten (landbouw, industrie, verkeer, infrastructuur) opgestart mogen worden voordat er ruimte is gemaakt door een daling van de gemeten stikstofconcentraties te realiseren?
- 69 Kunt u het effect toelichten van de stikstofdepositie door de jaren heen op de biodiversiteit in Nederland?